

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت گرایش کارآفرینی

عنوان :

بررسی موانع کارآفرینی از دیدگاه شاغلین کاذب در شهر زاهدان

استاد راهنما :

دکتر باقر کرد

استاد مشاور:

دکتر حبیب الله سالارزهی

تحقیق و نگارش:

افسانه صالحی

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

دی ۱۳۸۹

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی موانع کارآفرینی از دیدگاه شاغلین کاذب در شهر زاهدان قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مدیریت دولتی گرایش کارآفرینی توسط دانشجو افسانه صالحی با راهنمایی استاد پایان نامه دکتر باقر کرد تهیه شده است . استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد .

افسانه صالحی

این پایان نامه ۴ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی امضاء تاریخ

استاد راهنما: دکتر باقر کرد

استاد راهنما:

استاد مشاور: دکتر حبیب الله سالارزهی

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب افسانه صالحی تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو : افسانه صالحی

امضاء

تقدیم به:

پدر و مادرم که چروک های دست و صورتشان چوب خط زندگی من است

و تقدیم به هستی زندگی ام : پسر ممتین

سیاسگزاری

سپاس خدایی را که ستایشگران نمی توانند حق سپاسش را ادا کنند و حسابگران از شمارش نعمت

های بی پایان عاجزند و تلاشگران در ادای حقش فرومانند .

خدایی که افکار بلند به قله عظمتش دست نیابند و ژرف نگران به عمق ذاتش پی نبرند .

خدایی که نه کلام گنجایش تعریفش را دارد و نه زمان فرصت شمارشش را .

برخود فرض می دانم از استاد بزرگوار و ارجمندم جناب آقای دکتر باقر کرد که در تمام مراحل این پژوهش

با دقت ، ژرف نگری ، شکیبایی و علم و عمل راهنمایی فرمودند و نیز از استاد گرامی دکتر حبیب الله

سالارزهی که با صبر ، متانت ، مشاوره این پژوهش را تقبل نموده بودند خالصانه و خاضعانه تشکر و قدردانی

نمایم .

همچنین جناب آقای جعفری ریاست محترم بانک اقتصاد نوین شعبه بندرعباس که فرصت ادامه تحصیل

را در این مقطع فراهم و کمال همکاری را فرمودند بی نهایت قدردانم .

چکیده :

هدف اصلی تحقیق حاضر شناسایی موانع کارآفرینی از دیدگاه دارندگان مشاغل کاذب در شهر زاهدان می باشد . جامعه آماری شامل دستفروشان حد فاصل خیابانهای شریعتی و چهارراه رسولی شهر زاهدان می باشد که از تعداد ۵۰ نفر شاغل کاذب ، تعداد ۳۸ نفر واجد شرایط پاسخگویی به پرسشنامه بوده اند . این پژوهش از نوع توصیفی و روش پیمایشی می باشد . داده های این پژوهش از طریق پرسشنامه بدست آمده اند و برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است .

هدف از پژوهش حاضر پاسخگویی به سوالات زیر می باشد :

۱- آیا عوامل فنی (عوامل ضدانگیزشی ، وضعیت نظام وظیفه ، پیچیدگی ، دانش فنی و...) دارندگان مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز می دارد ؟

۲- آیا عوامل سازمانی (وضعیت مالی ، عدم ایجاد زیرساختها از سوی دولت ، قوانین و مقررات ، آمادگی و...) دارندگان مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز می دارد ؟

۳- آیا عوامل محیطی (قابلیت شخصی ، قابلیت اعتماد ، پیگیری و تمایل شخصی و...) مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز می دارد ؟

نتایج بررسی انجام گرفته در این پژوهش مشخص کرد ، قوی ترین مانع کارآفرینی ، سیاست های اشتغالزایی ضعیف دولت در شهر زاهدان می باشد . نتایج همچنین نشان داد که عواملی مانند قانون کار ، وجود انحصارات دولتی ناشی از قوانین و مقررات دولتی و نگرش منفی نسبت به شکست کسب و کار در جامعه به عنوان موانع کارآفرینی تاثیرگذار می باشند . ضعیف ترین مانع کارآفرینی نیز ، وضعیت سودآوری شغلی می باشد که دارندگان مشاغل کاذب این موضوع را چندان مهم تلقی نکرده اند .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : فصل اول : کلیات تحقیق.....
۲	۱ - ۱ - مقدمه.....
۵	۱ - ۲ - بیان مسأله
۸	۱ - ۳ - سابقه و ضرورت انجام تحقیق.....
۹	۱ - ۴ - سوالهای تحقیق
۹	۱ - ۵ - هدف ها.....
۱۰	۱ - ۶ - فرایند انجام پژوهش.....
۱۰	۱ - ۷ - تعریف عملیاتی واژه ها و اصلاحات.....
۱۱	۱ - ۸ - خلاصه فصل اول.....
۱۳	فصل دوم : ادبیات تحقیق.....
۱۴	۲ - ۱ - مقدمه.....
۱۶	۲ - ۲ - کارآفرینی.....
۱۶	۲ - ۲ - ۱ - تعریف کارآفرینی
۱۷	۲ - ۲ - ۲ - سیر تاریخی مفهوم کارآفرینی.....
۲۱	۲ - ۲ - ۳ - به راستی کارآفرین کیست ؟ آیا کارآفرینان ویژگیهای متمایزی از دیگر بازیگران صحنه اقتصاد دارند؟
۲۴	۲ - ۲ - ۴ - ثنوریهای کارآفرینی.....
۲۵	۲ - ۲ - ۵ - سه برداشت مختلف از کارآفرینی.....
۲۵	۲ - ۵ - ۱ - رویکرد اول : کارآفرینی مترادف اشتغال (Employment)
۲۶	۲ - ۵ - ۲ - رویکرد دوم : کارآفرینی و کسب و کار Business
۲۶	۲ - ۵ - ۳ - رویکرد سوم : کارآفرینی یعنی کسب و کارهای نوآورانه (Innovation)
۲۸	۲ - ۲ - ۶ - چارچوب مفهومی کارآفرینی.....
۳۲	۲ - ۲ - ۷ - تصمیم گیری کارآفرینانه.....
۳۳	۲ - ۲ - ۸ - انواع کارآفرینی.....
۳۶	۲ - ۲ - ۹ - تعریف صنایع کوچک و متوسط (SMEها)
۳۶	۲ - ۹ - ۱ - تعریف بنگاههای کوچک و متوسط.....
۳۶	۲ - ۹ - ۲ - تعریف صنایع کوچک و متوسط در ایران.....
۳۶	۲ - ۹ - ۳ - تعریف صنایع کوچک و متوسط در اتحادیه اروپا.....
۳۷	۲ - ۹ - ۴ - نظریه‌های موجود درباره علل اقبال به بنگاههای کوچک و متوسط.....
۳۸	۲ - ۹ - ۵ - نقش شرکتهای کوچک و متوسط در ایجاد اشتغال مولد و تقویت کارآفرینی.....
۳۹	۲ - ۹ - ۶ - جایگاه صنایع کوچک و متوسط در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه.....
۴۱	۲ - ۹ - ۷ - جایگاه بنگاه های کوچک و متوسط در اقتصاد.....

۴۱ ۸- ۹- ۲ - ویژگی های بنگاه های کوچک و متوسط.....
۴۲ ۹- ۹- ۲ - موانع و مشکلات بنگاههای کوچک و متوسط.....
۴۴ ۳- ۲ - شاخص های سهولت کسب و کار.....
۴۵ ۱- ۳- ۲ - وضعیت ایران از نظر شاخص کسب و کار.....
۴۹ ۲- ۳- ۲ - وضعیت کارآفرینی در ایران.....
۵۰ ۱- ۲- ۳- ۲ - پیشینه کارآفرینی در ایران.....
۵۲ ۲- ۳- ۲ - وضعیت شاخص های کارآفرینی در ایران.....
۵۴ ۳- ۳- ۲ - موانع قانونی رشد کارآفرینی در صنایع کوچک ایران.....
۵۵ ۴- ۳- ۲ - ضرورت توجه به کارآفرینی در ایران.....
۵۷ ۵- ۳- ۲ - تصویری از وضع موجود بازار کار ، اشتغال و بیکاری در سال ۱۳۸۵.....
۵۷ ۱- ۳- ۲ - جمعیت.....
۵۸ ۲- ۳- ۲ - جمعیت فعال.....
۵۹ ۳- ۳- ۲ - جمعیت شاغل.....
۵۹ ۴- ۳- ۲ - جمعیت بیکار و نرخ بیکاری.....
۶۰ ۵- ۳- ۲ - ترکیب اشتغال بر حسب بخش های اقتصادی.....
۶۱ ۶- ۳- ۲ - ترکیب منطقه ای (شهری - روستایی) جمعیت و بازار کار.....
۶۲ ۷- ۳- ۲ - نتایج وضع موجود بازار کار ، اشتغال و بیکاری در ایران.....
۶۳ ۸- ۳- ۲ - نتایج.....
۶۷ ۴- ۲ - جمعیت فعال و نظریه اشتغال.....
۶۷ ۱- ۴- ۲ - مفاهیم.....
۶۸ ۲- ۴- ۲ - جمعیت فعال و نظریه اشتغال.....
۶۹ ۳- ۴- ۲ - شکل اشتغال و صور طبقه بندی آن.....
۷۶ ۴- ۴- ۲ - معرفی اجمالی مشاغل کاذب.....
۸۰ ۵- ۴- ۲ - مشاغل کاذب در شهر زاهدان.....
۸۲ ۵- ۲ - وضعیت اشتغال در استان سیستان و بلوچستان با رویکرد کارآفرینی.....
۸۲ ۱- ۵- ۲ - وضعیت اشتغال و کارآفرینی در شهر زاهدان.....
۸۵ ۲- ۵- ۲ - قابلیت ها و محدودیت های توسعه بخشهای تولیدی و خدماتی استان.....
۸۷ ۳- ۵- ۲ - قابلیتها و مزیت های نسبی استان.....
۸۷ ۱- ۳- ۵- ۲ - موقعیت جغرافیایی و ویژگی های فضایی - مکانی.....
۸۷ ۲- ۳- ۵- ۲ - فعالیتهای عمده اقتصادی- اجتماعی.....
۸۹ ۳- ۳- ۵- ۲ - تاسیسات و تجهیزات زیربنایی.....
۹۱ ۴- ۵- ۲ - خدمات اشتغال.....
۹۱ ۵- ۵- ۲ - اهداف و سیاست های کلی.....
۹۴ ۶- ۲ - خلاصه فصل دوم.....
۹۵ فصل سوم : روش تحقیق
۹۶ ۱- ۳- مقدمه.....
۹۶ ۲- ۳- نوع و روش تحقیق.....

۹۶ ۳ - ۳ - جامعه آماری.....
۹۷ ۳ - ۵ - ساختار و توزیع سوالهای پرسشنامه.....
۹۸ ۳ - ۶ - ارتباط سوالهای تحقیق با پرسش نامه.....
۹۹ ۳ - ۷ - سنجش اعتبار و روایی پرسشنامه.....
۱۰۰ ۳ - ۸ - آزمون های آماری.....
۱۰۰ ۳ - ۹ - خلاصه فصل سوم.....
۱۰۱ فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها.....
۱۰۲ ۴ - ۱ - مقدمه.....
۱۰۲ ۴ - ۲ - روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۱۰۲ ۴ - ۳ - یافته های توصیفی.....
۱۱۸ ۴ - ۴ - تحلیل و تبیین داده ها.....
 ۴ - ۴ - ۱ - سؤال ۱ پژوهش : آیا عوامل فنی (عوامل ضدانگیزی ، وضعیت نظام وظیفه ،
۱۱۸ پیچیدگی ، دانش فنی و....) دارندگان مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز می دارد؟.....
 ۴ - ۴ - ۲ - سؤال ۲ پژوهش : آیا عوامل سازمانی (وضعیت مالی ، عدم ایجاد زیرساختها از
 سوی دولت ، قوانین و مقررات ، آمادگی و....) دارندگان مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز
۱۲۰ می دارد؟.....
 ۴ - ۴ - ۳ - سؤال ۳ پژوهش : آیا عوامل محیطی (قابلیت شخصی ، قابلیت اعتماد ، پیگیری
۱۲۱ و تمایل شخصی و....) مشاغل کاذب را از کارآفرینی باز می دارد؟.....
۱۲۳ ۴ - ۵ - خلاصه فصل چهارم.....
۱۲۵ فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری.....
۱۲۶ ۵ - ۱ - مقدمه.....
۱۲۶ ۵ - ۲ - خلاصه یافته های پژوهش.....
۱۲۷ ۵ - ۳ - رهنمودهایی برای محققان آینده.....
۱۲۹ ۵ - ۴ - محدودیت های پژوهش.....
۱۲۹ ۵ - ۵ - خلاصه فصل پنجم.....
۱۳۰ مراجع.....
۱۳۲ پیوست ها.....
۱۳۲ الف : ماده ۱۱ قانون برنامه چهارم توسعه.....
۱۳۳ ب : پرسش نامه.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان جدول
۴۸	۱ - ۲) خلاصه وضعیت شاخص های ایران.....
۵۷	۲ - ۲) جمعیت کشور طی سالهای ۸۵ - ۱۳۳۵.....
۵۸	۳ - ۲) توزیع جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب وضع فعالیت طی سالهای ۸۵ - ۱۳۸۵.....
۵۹	۴ - ۲) تغییرات جمعیت ده ساله و بیشتر بر حسب فعال ، شاغل و بیکار طی سالهای ۸۵ - ۱۳۷۵.....
۶۱	۵ - ۲) توزیع جمعیت شاغل بر حسب بخش های اقتصادی طی سالهای ۸۵ - ۱۳۷۵.....
۶۲	۶ - ۲) ترکیب جمعیت فعال ، شاغل و بیکار بر حسب مناطق شهری و روستایی طی سالهای ۸۵ - ۱۳۷۵.....
۹۸	۱ - ۳) ارتباط بین پرسش ها و سوالات تحقیق.....
۱۰۳	۱ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک گروه های سنی دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۴	۲ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک وضعیت نظام وظیفه دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۵	۳ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک متغیر اقدام برای کسب و کار دائم.....
۱۰۶	۴ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک تابعیت دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۷	۵ - ۴) : توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک اهلیت دارندگان مشاغل کاذب.....

- ۶ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک مذهب دارندگان مشاغل
 ۱۰۸ کاذب
- ۷ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان درآمد ماهیانه دارندگان
 ۱۰۹ مشاغل کاذب
- ۸ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک داشتن مهارت خاص در
 ۱۱۰ دارندگان مشاغل کاذب
- ۹ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان تحصیلات در دارندگان
 ۱۱۱ مشاغل کاذب
- ۱۰ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان شرکت در دوره های
 ۱۱۲ آموزش کارآفرینی (یادگیری مهارتهای فردی).....
- ۱۱ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان تمایل به اشتغال در
 ۱۱۳ دارندگان مشاغل کاذب
- ۱۲ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک بررسی موانع راه اندازی و
 ۱۱۴ توسعه کارآفرینی.....
- ۱۳ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک بررسی دلایل گرایش دارندگان
 ۱۱۶ مشاغل کاذب به این شغل ها.....
- ۱۴ - ۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری مورد نظر به تفکیک ویژگی های رفتاری کارآفرینی
 ۱۱۷ از نظر دارندگان مشاغل کاذب.....
- ۱۵ - ۴) بررسی آزمون آماری خی دو جهت بررسی موانع توسعه کارآفرینی.....
 ۱۱۸
 ۱۶ - ۴) بررسی آزمون آماری خی دو جهت بررسی دلایل گرایش دارندگان مشاغل کاذب به این
 ۱۲۰ شغل ها.....
- ۱۷ - ۴) بررسی آزمون آماری خی دو جهت بررسی ویژگی های رفتاری کارآفرینی از نظر
 ۱۲۲ دارندگان مشاغل کاذب.....

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان شکل
۱۰۳	۱ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک گروه های سنی.....
۱۰۴	۲ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک وضعیت نظام وظیفه.....
۱۰۵	۳ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک متغیر اقدام برای کسب و کار دائم.....
۱۰۶	۴ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک تابعیت دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۷	۵ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک اهلیت دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۸	۶ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک مذهب دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۰۹	۷ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان درآمد ماهیانه دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۱۰	۸ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک داشتن مهارت خاص در دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۱۱	۹ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان تحصیلات در دارندگان مشاغل کاذب.....
۱۱۲	۱۰ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان شرکت در دوره های آموزش کارآفرینی (یادگیری مهارتهای فردی).....
۱۱۳	۱۱ - ۴) نمودار دایره ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک میزان تمایل به اشتغال در دارندگان مشاغل کاذب.....

۱۲ - ۴) نمودار میله ای مربوط به توزیع فراوانی نمونه آماری مورد نظر به تفکیک ویژگی های

رفتاری کارآفرینی از نظر دارندگان مشاغل کاذب..... ۱۲۳

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱) مقدمه

قراین موجود حاکی از آنند که ۱۶ سال دیگر (یعنی در افق ۱۴۰۴)، نرخ بیکاری تک رقمی نخواهیم داشت. این موضوع را می توان از شاخصه های مهمی که بر اقتصاد کشور دلالت دارند استنباط کرد. البته این مسأله که ما برای دستیابی به یک سری از اهداف، برنامه ریزی متمرکز انجام می دهیم، خود مورد انتقاد است. اما این مسأله هم که ما برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده، ابزارهای لازم را فراهم نمی آوریم، نشان از عدم مسؤولیت پذیریمان دارد و بیش از هر چیز، آینده نامعلوم و مبهمی برایمان به تصویر می کشد.

رکود اقتصادی، اقتصاد نفتی و تک محصولی، تورم، نظام بانکی بیمار و عوامل بسیار دیگر که هر کدام نیازمند یک کار تحقیقاتی گسترده است، بخشی هایی از مشکلات اقتصادی کشور به شمار می روند. در میان مشکلات مذکور، بیکاری یکی دیگر از معضلاتی است که در خلال این سال ها گریبان اقتصاد کشور را گرفته است. در خصوص دلایل پیدایش و رشد بیکاری، کارشناسان اقتصادی و اجتماعی، موارد گوناگونی بیان کرده اند که هر کدام به نحوی بر این مقوله تأثیر گذار هستند.

به جرأت می توان گفت افزایش ناگهانی جمعیت یکی از عمده ترین دلایل میزان بیکاری دهه اخیر در ایران به شمار می رود. در سال های نه چندان دور و در خلال جنگ تحمیلی، نگاه امنیتی مسؤولان و دولتمردان کشور، افزایش متولدین دهه ۶۰ را به همراه داشت که اکنون متولدین آن روزها، بخش عمده ای از بیکاران امروز را تشکیل داده اند. البته اگر به موازات گذشت زمان، زیرساخت های اقتصادی و اجتماعی کشور ترمیم می شدند، نه تنها امروز از عواقب خطرناک بیکاری گسترده جوانان به دور بودیم که حتی با بهره گیری از قدرت جوانی آنها، بخش عظیمی از راه توسعه ملی را در صحنه جهانی طی کرده بودیم.

بیکار ماندن تعداد زیادی از فارغ التحصیلان دانشگاهها به علت نبودن کار و افزایش کارمندان و نبودن زمینه کار. تأیید این نکته اینکه فارغ التحصیلان جدید که مدارک دانشگاهی دارند خود به سبب فرهنگ

غلطی که به آنها آموخته شده از اشتغال به بسیاری از حرفه ها و مشاغل آزاد و اقدام به کارآفرینی فردی سرباز می زنند . در واقع این فرهنگ غلط و شیوه ناسالم آنها را بر این باور داشته که باید هدف از تحصیل دانشگاهی و کسب مدارک بالا مقدمه ای برای اشتغال در کاری راحت و بی درد سر و پردرآمد در یکی از ادارات دولتی باشد . از طرف دیگر افزایش ناهمگون و بی برنامه تعداد کارکنان (کارمندان) موجب رکود کارآفرینی ، نیروی تولید و افزونی مصرف در جامعه می گردد و این ضرر مضاعفی برای استعدادهای و توانمندیهای جامعه دارد . به عنوان مثال چنانچه دولت تعداد دو هزار نفر از شهروندان را برای پستی یا شغلی استخدام کند که آن پست یا شغل فقط به هزار کارمند نیاز دارد ، معنی اش این است که به میزانی که دولت از اموال عمومی برای این کارمندان هزینه می کند و به میزانی که خود این کارمندان از رهگذر عدم تولید زیان می بینند به همان میزان ملت نیز ذخایر و پس اندازهای خویش را که برای پیشرفت اقتصادی و صنایع اشتغالزا به آن نیازمند است از دست می دهد . و لذا در چنین صورتی کارمند به باری اضافی بردوش جامعه و معضلی برای اقتصاد عمومی مملکت مبدل می شود .

بیکاری تنها مشکلی نیست که طی سالیان گذشته متوجه این قشر شده باشد . جوانان همواره و در طول دوره های مختلف با مشکلات مختلفی به دلیل کمبودهای زیرساختی جامعه مواجه بوده اند . به عنوان مثال ، تقاضای این قشر در مقاطع تحصیلی ، مشکلات نظام آموزشی کشور را تشدید کرد . دو شیفته شدن مدارس و ایجاد محدودیت ثبت نام در مدارس گواهی بر این مطلب است . اختلال در نظام تحصیلات عالی کشور هم از تبعات بعدی ورود این قشر به فضای کنکور و دانشگاه بود . اما امروز بسیاری از آنها - چه با تحصیلات آکادمیک و چه غیر آن - در سنینی واقع شده اند که باید در مشارکت اقتصادی جامعه نقش ایفا کنند ، حال آن که نظام کسب و کار کشور ، همانند بسیاری از حوزه های اقتصادی و غیراقتصادی که کسش پذیرش چنین حجم انبوهی را ندارند ، نتوانسته آنها را در خود جای دهد . نتیجه این امر ، رشد فزاینده بیکاری است که امروز شاهد آن هستیم . همچنین با توجه به سن ازدواج و تشکیل خانواده این قشر ، قطعاً در آینده ای بسیار نزدیک شاهد افزایش نابسامانی هایی در بخش نیز مسکن خواهیم بود ، همان گونه که اکنون کم و بیش هم شاهد آن هستیم . علاوه بر این ، تقریباً در ۳ دهه آتی و زمانی که عموم جوانان کنونی به سن بازنشستگی خواهند رسید ، معضل نظام تأمین اجتماعی و بازنشستگی کشور بروز می کند . اگر از هم اکنون فکری برای این مشکلات اندیشیده نشود ، دولت در آن برهه از زمان با چالش های جدی بودجه ای و غیربودجه ای مواجه خواهد شد .

✓ گناه رکود ، بیش از افزایش جمعیت

رشد کند و زیر ظرفیت اقتصادی حاکم بر کشور که در چند سال اخیر شدت گرفته ، اگر در قیاس با افزایش جمعیت ، تأثیر بیشتری بر رشد بیکاری نداشته باشد ، یقیناً تأثیر کمتری نخواهد داشت. مشکلات بیشمار فضای کسب و کار - از ساز و کار نامتقارن تأمین سرمایه گرفته تا نظام پر از نقص مالیات - بخشی از مشکلات بنگاه های اقتصادی کشور را به وجود آورده اند که نتیجه آن چیزی جز سکون اقتصادی و مالی نبوده است . البته باید به موارد فوق ، تشدید شرایط تحریمی را هم بی افزاییم که تأثیر زیادی در تلاطم فضای اقتصادی کشور داشته است .

در حال حاضر ، بسیاری از بنگاه های زودبازده برای فعالیت های اقتصادی خود از تسهیلات بانکی استفاده کرده اند که به دلیل شرایط رکودی ، تورمی و تحریمی ، نتوانسته اند وام های خود را بازپرداخت کنند . این عدم بازپرداخت ، باعث شده دامنه رکود به بانک ها و از این طریق به سایر بخش های اقتصادی سرایت کند . قطعاً اگر مسؤولان ، فکری به حال رکود مالی و اقتصادی حال حاضر کشور نکنند ، اقتصاد ملی در زمانی نه چندان دور ، آسیب های بسیار شدیدتری خواهد دید که افزایش بیکاری و تداوم آن در بلند مدت یکی از پیامدهای آن است .

✓ قدرت تولید مردان و زنان ایران

جدا از مباحث زیرساختی ، برخی ادعا می کنند که دلایل دیگری هم در رشد این بیکاری سهم داشته اند و تغییر ترکیب جنسیتی در فضای کار و افزایش شمار کارجویان و شاغلان زن در بازار کار یکی از آن موارد است . در پاسخ باید گفت ، بیکاری نتیجه مشارکت زنان در بازار کار نیست ، بلکه گناه اصلی باز هم متوجه نقایصی است که در زیرساخت های اقتصادی و کاری کشور وجود دارند . مضاف بر این ، باید توجه داشت به دلیل آن که زنان نیمی از جمعیت ایران را تشکیل می دهند ، بهره مندی بجا از آنها در فضای کسب و کار ، می تواند نقش تعیین کننده ای در توسعه اقتصادی کشور داشته باشد .

در نهایت با توجه به آن که بیش از هر چیز ، نیازمند اصلاح و ترمیم زیرساخت های اقتصادی کشور هستیم ، باید به مشکلاتی که در حوزه کار و اقتصاد قرار دارند رسیدگی کرده ، آنها را رفع کنیم و با

بهره گیری درست و حساب شده از نیروی کار آموزش دیده اعم از زن و مرد ، راه دستیابی به توسعه متوازن کشور را تسهیل نماییم .

۲-۱) بیان مسأله

جهان بیش از هر عصر دیگری میدان مسابقه اقتصادی شده و اقتصاد بیش از هر زمان دیگری به علم ، دانش ، فکر و اندیشه متکی شده است . برندگان مسابقه مردمانی هستند که مقتضیات و منابع با ارزش زمان را بشناسند و خود را به ابزارها و برگ های برنده مجهز کنند .

رشد شتابنده پیشرفت تکنولوژی در دهه های اخیر ، به میزانی فزاینده و چشمگیر بوده که قابل مقایسه با هیچ دوره ای دیگر نیست . تاثیرات این رشد را در همه ابعاد زندگی انسان می توان مشاهده کرد .

و اما هرچه زندگی علمی تر و صنعتی تر می شود افراد به همان اندازه احتیاج به فراگیری تخصص های لازم برای رفع نیازهای خود پیدا می کنند . جوامعی که نتوانند افراد متخصص به اندازه کافی تربیت کنند ناچار نیروی کار آنها به سوی مشاغلی روی می آورند که احتیاج به تخصص ندارد و از میان مشاغل بدون تخصص ، شغلی را انتخاب می کنند که ساده تر و سودآوری آن سریع تر باشد بدون تردید روش معیشت و نوع شغل شهروندان در سیمای شهر تأثیر بسزایی می گذارد . افرادی که به مشاغل کاذب می پردازند چون مجوز قانونی برای کسب و کار ندارند ، هر جا و هر گوشه از شهر را که فضای خالی داشته باشد به عنوان محل کسب خود انتخاب و وسایل خود را همان جا پهن و شروع به کار می کنند .

مشاغل کاذب ، همواره از مهم ترین معضلات اجتماعی جوامع به ویژه دولت ها به شمار می روند . تمام کشورهای جهان در شرایط اقتصادی به نوعی با مساله مشاغل کاذب و بیکاری درگیرند . کشور ایران هم از این معضل مستثنی نیست ، بنابراین اهمیت و ضرورت این تحقیق ، شناسایی موانع کارآفرینی از دیدگاه دارندگان مشاغل کاذب در شهر زاهدان و لزوم توجه به طرح های توسعه کارآفرینی در بین صاحبان این مشاغل می باشد که شاید بتوان با این کار کمکی به بهبود وضعیت اقتصادی کشور و شهر زاهدان نمود .

و اما کارآفرینی ویژگی ای نیست که در همه باشد. در تعریف به فردی می گوئیم که دارای ایده و فکری جدید است و از طریق ایجاد یک کسب و کار می تواند یک مغازه، یا کار در منزل یا فروشگاه یا شرکت باشد، یک محصول یا خدمت جدیدی به بازار ارائه دهد.

این بحث بسیار مهمی است که بدانیم لکوموتیوران توسعه چه کسی است؟ در بنگاههای اقتصادی، از گذشته این بحث وجود داشته است که انسان ها از زمان غار نشینی همیشه به دنبال تغییر بودند. این عامل تغییر چیست شما وقتی به اقتصاد دان ها نگاه می کنید، مثلا مرکانتلیستها می گفتند کشوری موفق است که منابع اولیه بیشتری (مثل طلا و نقره) داشته باشد و فعالیتهای تجاری، عامل و موجد ارزش افزوده باشد.

اما در اقتصاد مکتب دیگری به نام Naturalism یا طبیعیون به وجود آمد که می گفتند کشوری موفق است که زمین بیشتری داشته باشد. توماس مان گفت: زمین یگانه سرچشمه نعمت است.

این اقتصاددانان، فعالیتهای کشاورزی را محور توسعه می دانستند. بعد ها عده ای از کلاسیک ها آمدند و گفتند کشوری که تولید در آن محور باشد موفق است. در این مرحله شومپتر که او را پدر کارآفرینی می دانیم، آمد و حرف بسیار جالبی زد. این اقتصاددان مکتب اطریش در سال ۱۹۳۴ گفت که عامل اساسی توسعه، نوآوری است همه حرف او این بود که ایجاد شرکت های جدید توسط کارآفرینان نو آفرین، موجب خروج شرکت های قدیمی از صحنه بازار می شود. این تخریب را تخریب خلاق نامگذاری کرد. این تخریب خلاق در چند حالت بوجود می آید: این که کسی محصول یا خدمت جدید ارائه دهد، در تولید فرآیند جدیدی ایجاد کند، بازار جدیدی ایجاد کند، منبع جدید و یا اینکه تشکیلات جدیدی را در داخل تشکیلات قدیمی بوجود آورد.

شهر زاهدان نیز به عنوان بزرگترین شهر در جنوب شرق ایران یکی از بی قاعده ترین روندها در گسترش فیزیکی شهری را طی سه دهه ی گذشته دارا بوده است؛ به طوری که از ۹۳۷۴۰ نفر در سال ۱۳۵۵/۶ جمعیت آن به ۵۳۲۲۷۰ نفر در سال ۱۳۸۲ افزایش یافته و در واقع به طور متوسط سالانه ۶ درصد رشد داشته و در حال حاضر حدود یک سوم از جمعیت شهری آن حاشیه نشین می

باشند . در عین حال بخش زیادی از جمعیت آن در فقر و بیکاری مطلق به سر می برند ، که این امر منجر به افزایش سکونتگاه های غیر رسمی و ناهنجاری های فضایی کالبدی در سطح شهر گردیده است . عمده جمعیت ساکن در این گونه مناطق شهر زاهدان به دلیل پایین بودن سطح سواد و مهارت در بخش غیررسمی اقتصاد ، جذب و به شغل های کاذب و انگلی رو آورده اند .

بیکاری و عدم اشتغال مناسب از جمله مشکلات دیرپایی است که از قضا سیستان و بلوچستان در این زمینه از لحاظ آماری در ردیف استان های رده اول قرار دارد . البته این که گفته می شود ”آمار“ به این معنی نیست که واقعا آمار بیکاری به طور دقیق در زاهدان (مانند کل کشور) وجود داشته باشد . میزان واقعی آمار در این بخش هم با چالش اساسی روبروست . طوری که مسوولان آماری یک نوع آمار ارایه می دهند و دولت نوع دیگر . نمایندگان مجلس رقمی دیگر و همینطور فعالان کارگری و مدنی اعداد و ارقام با اختلافات بسیار متفاوت اعلام می کنند . اما دغدغه واحد همه آن ها حول یک محور یعنی ”بیکاری“ است . به این معنی که به هر جهت میزان بیکاری در زاهدان بیش از نرم کشوری است و این مساله به عنوان یکی از معضلات اساسی استان محروم زاهدان است که به دلایل گوناگون ”فرصت“ استفاده از منابع در آن به ”تهدید“ بدل شده است و این بین تعدادی هم از این نیروی بیکار هستند که به مشاغل کاذب و غیرمولد رو آورده اند که هیچ امیدی به ثبات شغلی خود ندارند .

و اما از نکات جالب توجه در این میان که موجب اختلاف آمار بیکاری ارایه شده است نوع آمارگیری سازمان برنامه و بودجه در سال ۸۵ است که طبق آمار جدید افرادی که در هفته تنها یک ساعت کار کنند شاغل به حساب می آیند . این نوع آمار گیری که البته بین المللی هم هست اعتراض کارشناسان را در بر داشته است . چون شرایط کار در کشورهای پیشرفته با ایران تفاوت بسیار دارد و بازدهی کاری و مالی افراد در یک کشور توسعه یافته با کشور در حال توسعه اختلاف فاحشی دارد . چنان که ممکن است درآمد کار روزانه بیش از ۸ ساعت یک کارگر در کشور جهان سومی و توسعه نیافته با اقتصاد وابسته به نفت ، مثل ایران ، با میزان درآمد شخصی که به عنوان مثال یک ساعت در هفته در کشورهای پیشرفته کار می کند فرق اساسی داشته باشد . چه برسد به شخصی که در هفته یک ساعت به شغل کاذب و غیرمولد و غیر پایدار آن هم از